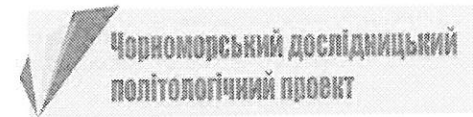

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ОДЕСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ
МІЖНАРОДНОЇ АСОЦІАЦІЇ СТУДЕНТІВ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

Матеріали
V Міжнародної науково-практичної конференції

**«Людина, суспільство, політика:
актуальні виклики сучасності»**

23-24 лютого 2018 року

Одеса

Людина, суспільство, політика: актуальні виклики сучасності:
Л 93 матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса,
23-24 лютого 2018 р.). – Одеса : Національний університет «Одеська юридична
академія», 2018. – 112 с.

ISBN 978-966-916-501-5

Видається в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє
погляди, думки, ідеї авторів та не несе відповідальності за зміст матеріалів,
наданих авторами для публікації.

УДК 30(063)

ЗМІСТ

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Приз А.С. «Ритуал Олімпійських ігор: легітимація ієрархії країн-учасниць».....	5
Шедяков В.Е. Средний класс и элита: роль в трансформациях	9

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Вінникова Н.А. Виклики «Епохи ЗП»: Посткапіталізм. Прекаріат. Постдемократія	15
Міхейченко М.А. Форми громадського залучення у Німеччині та їх вплив на політичну участь населення: стан та перспективи	19
Павлятенко О.В. Етнічні чинники загроз сепаратизму в Україні	24
Тімашова В.М. Вплив психічного здоров'я владного лідера на суспільно-політичні процеси	28
Філатов Б.А. Політичний патріотизм та політична криза: актуальність дослідження	33

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Адигезалова Ф.А. Направления исследований жизненной перспективы личности.....	36
Андрійчук І.П. До питання вивчення проблеми саморегуляції особистості	40
Боброва Л.Г. Емоційний інтелект особистості як психологічна проблема	44
Варій М.Й. Сутність несвідомого рівня людської психіки	48
Денисова І.В. Теоретичний аналіз особливостей становлення поняття «гендерна ідентичність» в психології	52
Довгань Н.О. Поняття «покоління» у соціально-психологічному просторі	59
Костюченко О.В. Професійна етика в основі креативного менеджменту	61
Лісойван О.В. Отримання реконструйованого змісту символу в процесі роботи з жінками у стані дезадаптації	66
Терлецька Ю.М. Психічна депривація людини: аналіз психоемоційного підходу	71
Швець О.М. До проблеми гідності особистості	74

Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/n4-5.html>.

7. Свидрук І.І. Креативний менеджмент: навч. посіб. / І.І. Свидрук. – К. Центр учбової літератури, 2012. – 224 с.

8. Социальная ответственность менеджмента : учеб. для вузов / под ред. В.Я. Горфинкеля, А.И. Базилевич. – Москва: ЮНИТИ, 2013. – 287 с.: ил.

Лісойван О.В.

аспірант

*Інститут соціальної та політичної психології
Національної академії педагогічних наук України,
практичний психолог*

ОТРИМАННЯ РЕКОНСТРУЙОВАНОГО ЗМІСТУ СИМВОЛУ В ПРОЦЕСІ РОБОТИ З ЖІНКАМИ У СТАНІ ДЕЗАДАПТАЦІЇ

До вивчення проявів, передумов та стратегій подолання станів дезадаптації звертаються у своїх роботах як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Вивченню проявів дезадаптації приділяли увагу Ю. Мислевський, В. Залевський, В. Вілюнас та ін. Спроби вивчення реконструкції символів були розпочаті З. Фройдом. Велику увагу цьому питанню приділяли В. Стюарт, Н. Лінде [4], В. Назаревич, І. Борейчук [3], Б. Дорст, Р. Т. Фогель [2], Н. Барден, Т. Уільямс [1] та ін. Нажаль роль реконструкції символів, як умови, що сприяє адаптації особистості, досі залишається недостатньо досліджена та систематизована.

Стан дезадаптації розглядається як стан невідповідності, внутрішнього дисонансу, головне джерело якого знаходиться в потенційному конфлікті між установками «Я» та безпосереднім досвідом особистості. У кризові часи життя жінки можуть запускатися *захисні механізми*. Ці механізми забезпечують блокування або формування «викривленого» (хибного) відображення у свідомості особистості того, що реально було представлено в її досвіді. Формування реалістичного уявлення особистості про себе, ситуацію, власні потреби, оточення та про

стратегії взаємодії сприяють створенню умов для її адаптації. *Символ* може виступати як психологічний засіб фасилітації процесів смислової динаміки на основі *образної, вербальної, візуальної, колористичної реконструкції*. Процес пошуку і перетворення особистісних символічних смислів (*їх реконструкція*) сприяє рефлексії уявлень про себе. Використання реконструкції символів сприяє усвідомленню особистістю того, що є актуальним для неї, та може вказувати на певний дисбаланс з метою відновлення її цілісності та конгруентного сприйняття дійсності.

В процесі роботи з жінками у стані дезадаптації, нами була розроблена та застосовувалась, з метою отримання реконструйованого змісту символу, *модель дослідження вербальної реконструкції символів* з використанням наступних методів: асоціативний метод; інтерпретація змісту символу за функціональністю, дієвістю, семантичним критерієм символу; запитання-відповіді, вербалізація сюжету, робота з архетипічними та культуральними значеннями символу, використання метафори, пошук ключових слів, діалог з символом. Дослідження довели, що найбільш ефективними у роботі з жінками в стані дезадаптації виявились наступні методи вербальної реконструкції символів: запитання-відповіді, вербалізація сюжету (а саме опис, створення розповіді та назви сюжету), робота з архетипічними значеннями символу, використання метафори. Пошук ключових слів (а саме випадіння слів із загального контексту або стилю), діалог з символом. Всі ці методи дозволяють отримати реконструйований (*вторинний*) зміст символу, який не завжди відповідає *первинному усвідомленню змісту* символу особистості у стані дезадаптації в процесі його інтерпретації.

В процесі роботи з жінками у стані дезадаптації, нами була розроблена та застосовувалась, з метою отримання реконструйованого змісту символу, *модель дослідження візуальної реконструкції символів* з використанням наступних методів: спостереження за символом та його трансформацією; вступ, при потребі, у «взаємодію» з виникаючими символами. У процесі візуальної реконструкції та після закінчення роботи з нею фіксується учасником послідовність подій, думок та відчуттів, що виникали впродовж процедури дослідження. Після чого проводиться інтерпретація особистісних реконструйованих символів автором під час реконструкції з метою отримання їх змістів. Дослідження показали, що найбільш ефективними у роботі з жінками в стані

дезадаптації виявились наступні методи візуальної реконструкції: уявити, що це уривок сюжету та продовжити його; уявити: що зображення це Ви, що буде відбуватися, якщо щось змінити, додати, виключити; якби щось конкретне (певний символ) було зображено по іншому, то щоб змінилося (або відбулося). При цьому слід зазначити, що робота з візуальною реконструкцією символу не завжди може ефективно застосовуватись у роботі з жінками у стані дезадаптації. На це мали вплив ряд факторів: вік, достатньо напружений внутрішній стан, наявність внутрішніх блоків, ускладнене використання особистістю власної уяви (жінкам в стані дезадаптації іноді важко було намалювати, або почати малювати навіть простий тематичний або діагностичний малюнок).

В процесі роботи з жінками у стані дезадаптації, нами була розроблена та застосовувалась, з метою отримання реконструйованого змісту символу, *модель дослідження образної реконструкції символів з використанням наступних методів: первісне усвідомлення змісту символу автором (знаходження того, що зрозуміло одразу), дистанціювання від зображення, збільшення символу, перегорнути до гори або покрутити зображення, фрагментування, домальовування, робота з пустотами, фіксування трансформації символів у процесі малювання; знаходження незвичайного, дивного, незрозумілого; знаходження символічного «ключа» до інтерпретації малюнка; знаходження того, що хочеться виправити; знаходження того, чого не вистачає; знаходження того, що знаходиться в центрі або виокремлюється; знаходження непропорційності та викривлень; знаходження повторних об'єктів, їх кількість; знаходження символів, що символізують проблему та її рішення. Після цього відбувається вторинне усвідомлення змістів символів (знаходження того, що автор не бачив раніше).* Дослідження довели, що найбільш ефективними методами застосування образної реконструкції символів були наступні: збільшення символу, перегорнути до гори або покрутити зображення, фрагментування (розрізати або розглянути як окремий символ фрагмент), домальовування, робота з пустотами, фіксування трансформації символів у процесі малювання; знаходження незвичайного, дивного, незрозумілого; знаходження *символічного «ключа» до інтерпретації малюнка* (це може бути маленьке символічне зображення, трансформація зображення); знаходження того, що хочеться виправити; знаходження того, чого не вистачає; знаходження того, що

знаходиться в центрі або виокремлюється; знаходження непропорційності та викривлень; знаходження повторних об'єктів, їх кількість; знаходження символів, що символізують проблему та її рішення. Після цього відбувається *вторинне усвідомлення змістів символів (знаходження того, що автор не бачив раніше).*

При цьому слід зазначити, що первинне усвідомлення змісту символу автором значно відрізнялась від кінцевого (вторинного) змісту. Деякі жінки фіксували значну *трансформацію символів у процесі малювання*, що дозволяло змінюватись символу і, відповідно, його змісту від двох до п'яти разів під час малювання одного тематичного малюнку. Слід виокремити в деяких малюнках *знаходження символічного «ключа» до інтерпретації змісту зображення* (це може бути маленьке символічне зображення, що повторює зміст загального відображення малюнка, трансформація зображення, повторення символів з однаковим змістом, кольорове поєднання). Достатньо якісно опрацьований тематичний зміст символів малюнка автором завжди дозволяв виокремити в кожному малюнку *ряд символів, що символізують проблему та її рішення.* Після цього відбувається вторинне усвідомлення змістів символів (знаходження того, що автор не бачив раніше).

В процесі роботи з жінками у стані дезадаптації, нами була розроблена та застосовувалась, з метою отримання реконструйованого змісту символу, *модель дослідження колористичної реконструкції символів з використанням наступних методів: аналіз присутніх та відсутніх кольорів, пустот; виокремлення основних кольорів, другорядних, синхронів, кольорів що повторюються; інтерпретація значення кольору автором; позитивне та негативне сприйняття кольору, архетипічне значення кольору; аналіз кольорових складових, насиченості, контрастності, гармонійності, масштабу. Колористична реконструкція символів дозволяє відтворити індивідуальний простір свідомості особистості, колір стає символічною мовою, що вимагає від реагування та часто стає своєрідним «ключем» до інтерпретації змісту символу. Серед найбільш ефективних методів застосування колористичної реконструкції символу виявились: аналіз присутніх та відсутніх кольорів, пустот; виокремлення основних кольорів, другорядних, синхронів; інтерпретація значення кольору автором (асоціація з ним); позитивне та негативне сприйняття кольору,*

архетипічне значення кольору. Така комплексна робота, із застосуванням різних видів реконструкції символів, під час їх змістовної інтерпретації веде до усвідомлення внутрішніх особистісних процесів, що сприяє відновленню стану адаптації у жінок.

Таким чином, у статті розглянуто застосування моделей вербальної, візуальної, образної та колористичної реконструкції особистісних символів під час психотерапевтичної роботи з жінками у стані дезадаптації. Дослідження показали, що комплексне застосування вищезгаданих моделей дослідження реконструкції символів призводить до кращого розуміння змісту особистісних символів. Виокремлено такі механізми опрацювання змісту, як отримання «вторинного» (кінцевого) змісту символу, фіксування послідовної «трансформації» символу та знаходження «ключа» до інтерпретації зображення. Стверджується, що комплексна робота, із застосуванням різних видів реконструкції символів, під час їх змістовної інтерпретації веде до усвідомлення внутрішніх особистісних процесів, що сприяє відновленню стану адаптації у жінок.

Література

1. Барден Н. Уильямс Т. Слова и символы. Язык и коммуникация в терапии / Н. Барден, Т. Уильямс. – Х. : Гуманитарный Центр, 2012. – 180 с.
2. Дорст Б., Фогель Т. Активное воображение / Б. Дорст, Т. Фогель – Х.: Гуманитарный центр, 2016. – 200 с.
3. Назаревич В., Борейчук І. Метафора. Психологія зображення / В. Назаревич, І. Борейчук. – К. : WISEBEE, 2017. – 224 с.
4. Линде Н. Эмоционально-образная терапия / Н. Линде. – М.: Генезис, 2016. – 384 с.

Терлецька Ю.М.

кандидат психологічних наук, доцент кафедри
педагогіки та соціального управління
Національний університет «Львівська політехніка»

ПСИХІЧНА ДЕПРИВАЦІЯ ЛЮДИНИ: АНАЛІЗ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО ПІДХОДУ

Ми виявили сім підходів до розуміння і тлумачення депривації та психічної депривації людини. Одним з таких підходів є *психоемоційний*, представники якого розглядають депривацію з позиції нестачі емоційних зв'язків та самих емоцій і почуттів [1; 3; 4; 6 та ін.].

Слід зауважити, що психоемоційний підхід до розуміння депривації людини зародився в процесі дослідження сенсорної депривації (першої, з якої почалося вивчення психічної депривації людини), наслідки котрої часто призводять і до емоційних порушень. Недарма до терміну «сенсорна депривація» деякі дослідники прирівнюють термін «емоційно-інформаційний голод», «сенсорний голод», указуючи на відсутність або нестачу емоційних зв'язків чи емоцій. Так, Е. Берн указує на те, що «відсутність емоційних зв'язків для людини може закінчитися фатально. Ці свідчення підтверджують, що існує сенсорний голод і потреба в житті дитини стимулів, які забезпечують їй фізичний контакт» [1, с. 6]. Разом з цим Е. Берн пов'язує нестачу сенсорних вражень із негативним психічним станом і психічними порушеннями [1, с. 6].

При цьому нестача в людини потреб різного змісту розглядається через призму їхнього зв'язку з емоціями, як правило, негативного.

Правда, емоційну депривацію дослідники описують переважно в дітей і меншою мірою звертають увагу на її наявність у дорослих. Проте, за результатами наших досліджень, вона наявна і в дорослих, оскільки емоції та почуття постійно беруть участь у спрямуванні поведінки людини як невимушений компонент, втручаючись у нього і на стадії усвідомлення потреби й оцінки ситуації, і на стадії ухвалення рішення, і на стадії оцінки досягнутого результату.

Так, Й. Боулбі у своїй монографії «Материнська турбота та психічне здоров'я» підкреслює, що депривація – це ситуація, за якої суб'єкт